

Не принуждая

Стоит ли заставлять детей ходить в синагогу? Строгое воспитание может принести быстрые результаты, в то время как воспитание на основе сотрудничества в долгосрочной перспективе может дать гораздо больший эффект. И история это доказывает.

Еврейское озарение

Знакомство с учением Ребе

МАТОТ-МАСЭЙ

Бемидбар

לעילוי נשמת אמנו וזקנתנו
האשה החשובה מצויינת במדותיה
בעלת מסירות נפש
מרת דבורה ע"ה גרינברג
בת הרה"ח ר' אהרון מענדל

נפטרה אור ליום ג' - כ"א מנחם אב תשפ"ג

В память о нашей маме и бабушке
Дворе Гринберг
Дочери раввина Аарона Мендела Хазана

Она жертвовала собой ради еврейства
Покинула этот мир 21 Менахем-Ава 5783

For sponsorship opportunities, email info@jewishinsights.org

Published and Copyright 2024 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5785 - 2025

Founded in 2008 in memory of Rabbi Gabi and Rivky Holtzberg OB"M
Shluchim of the Rebbe to Mumbai India

А. Святость Земли Израиля

Границы Земли Обетованной

ПЕРВОИСТОЧНИК 1 Бемидбар, 34:1-4

И сказал Г-сподь Моше, говоря: «Вели сынам Израиля и скажи им: 'Ибо идете вы в землю Кнаан, это земля, которая достанется вам в наследие, Земля Кнаан в границах ее: и будет вам южная сторона от пустыни Цин возле Эдома, и будет вам границей южной от края Мертвого моря к востоку. И повернет граница южная к югу от Маале-Акрабим, пройдет к Цину, и будут его исходы южнее Кадеш-Барнеа. И выйдет к Хацар-Адару и пройдет до Ацмона'».

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אֲתֶם בָּאִים אֶל הָאָרֶץ כְּנָעַן, זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפְּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לְגִבְלֹתֶיהָ. וְהָיָה לָכֶם פָּאֵת נֹגֵב מִמִּדְבַּר צֵן עַל יְדֵי אֲדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֹגֵב מִקְצֵה יָם הַמֶּלַח קִדְמָה. וְנֹסֵב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֹּגֵב לַמַּעֲלָה עַקְרָבִים וְעֵבֶר צִנָּה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֹּגֵב לְקִדְשׁ בְּרִנֵּעַ וַיֵּצֵא חֲצַר אֲדָר וְעֵבֶר עֲצְמוֹנָה.

Первая Алия

ПЕРВОИСТОЧНИК 2 Рамбам, Мишне Тора, Законы о дарах, 1:5

Вся [территория Земли Израиля], которой владели вышедшие из Египта и приобретшая первоначальную святость — поскольку они были изгнаны, устранилась и святость. Первоначальное освящение, поскольку оно было достигнуто через завоевание, было лишь преходящим, но не распространялось на будущее.

כָּל שֶׁהִחְזִיקוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם וְנִתְקַדְּשׁ קִדְשָׁהּ רִאשׁוֹנָה בֵּינוֹ שְׁגָלוּ בְּטִלָּהּ קִדְשָׁתָהּ. שֶׁקִּדְשָׁהּ רִאשׁוֹנָה לְפִי שֶׁהָיְתָה מִפְּנֵי הַכְּבוֹשׁ בְּלִבְדִּי קִדְשָׁהּ לְשַׁעֲתָהּ וְלֹא קִדְשָׁהּ לְעִתִּיד לְבֹא.

Вторая Алия

Когда изгнанники [из Вавилона] вернулись [в Сион] и частично овладели этой землей, то освятили ее во второй раз, наделив святостью преходящей и вечной.

בֵּינוֹ שְׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה וְהִחְזִיקוּ בְּמִקְצֵת הָאָרֶץ קִדְשׁוֹהָ קִדְשָׁהּ שְׁנִיָּה הָעוֹמֶדֶת לְעוֹלָם לְשַׁעֲתָהּ וְלְעִתִּיד לְבֹא.

Другой вид поселения

ПЕРВОИСТОЧНИК 3 Рамбам, Мишне Тора, Законы Храма, 6:16

Почему я говорю... [что завоевание], освятившее Землю Израиля, в вопросах

לְמָה אֲנִי אוֹמֵר... בְּקִדְשֵׁת שְׂאֵר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעִנְיָן שְׂבִיעִית וּמַעֲשֵׂרוֹת

шмиты, десятины и т.п. не распространяется на будущее время? Обязанности Земли Израиля о шмите и десятинах были обусловлены только коллективным контролем за ней. Когда же земля была у них отнята (т.е. контроль за ней был утрачен), это освободило согласно Торе от шмиты и десятины, потому что это уже не была Земля Израиля.

Когда Эзра поднялся [в Землю Израиля] и освятил ее, то освятил не через завоевание, а через утверждение владения землей [посредством ее переселения]. Таким образом, любое место, которое было заселено вернувшимися из Вавилона и повторно освящено Эзрой, сохраняет свою святость сегодня. И даже несмотря на то, что позже эта земля будет отнята, шмиту и десятины человек [соблюдать в ней] обязан.

וְכִיּוֹצֵא בָהֶן לֹא קִדְשָׁהּ לְעֵתִיד לָבוֹא? לְפִי שְׁחִיּוּב הָאָרֶץ בְּשָׁבִיעִית וּבְמַעֲשָׂרוֹת אֵינֶנּוּ אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהָיָא בְּבוּשׁ רַבִּים, וְכִיּוֹן שֶׁנִּלְקְחָה הָאָרֶץ מִיַּדֵּיהֶם בְּטַל הַכְּבוּשׁ, וְנִפְטְרָה מִן הַתּוֹרָה מִמַּעֲשָׂרוֹת וּמִשְׁבִּיעִית, שֶׁהָיָא אֵינֶנּוּ מִן אָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְכִיּוֹן שֶׁעָלָה עֲזָרָא וְקִדְשָׁהּ, לֹא קִדְשָׁהּ בְּכְבוּשׁ אֶלָּא בְּחֻזְקָה שֶׁהָחֲזִיקוּ בָּהּ. וּלְפִיכָּה, כָּל מְקוֹם שֶׁהָחֲזִיקוּ בָּהּ עוֹלָי בְּכָל וְנִתְמַקְּדָשׁ בְּקִדְשֵׁת עֲזָרָא הַשְּׁנִיָּה, הוּא מְקֻדָּשׁ הַיּוֹם, וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּלְקְחָה הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ, וְחֵיב בְּשָׁבִיעִית וּבְמַעֲשָׂרוֹת.

Б. Различие

Ребе

Вопросы к Маймониду

Слова Рамбама относительно первого и второго освящений требуют разъяснений.

1. Вопрос, поднятый комментаторами: "Почему владение (хазака) сильнее завоевания? Почему потеря земли не отменяет также и хазаку? Кроме того, после первоначального освящения через завоевание, разве они не заселили землю и не осуществили хазаку вновь? Если так, почему хазака без предшествующего завоевания должна быть эффективнее, чем хазака после завоевания?" Этот вопрос комментаторов остался без ответа.

2. Известно, что Рамбам чрезвычайно точен не только в общей картине, которую он представляет, но и в своих формулировках. Рамбам пишет: "Когда Эзра поднялся [в Землю Израиля] и освятил ее, то освятил не через завоевание, а через утверждение владения землей". Почему Рамбам сначала отрицает "то освятил не через завоевание"? Почему он просто не пишет кратко: "Когда Эзра поднялся [в Землю Израиля] и освятил ее через хазаку"? Разве завоевание может нанести урон, что требуется его исключить его?

3. Есть дополнительный, еще более сильный вопрос. Первое освящение произошло, когда еврейский народ

דברי הרמב"ם בענין קדושה ראשונה וקדושה שניה דורשים ביאור והסבר:

(א) קושיית המפרשים¹: "מה כח חזקה גדול מכח כיבוש? ולמה לא נאמר בחזקה גם כן משנלקחה הארץ מידינו בטלה חזקה. ותו, בראשונה שנתקדשה בכיבוש, וכי לא היה שם חזקה, אטו מי עדיפא חזקה בלא כיבוש מחזקה עם כיבוש?" - ומסיים: "וצריך לעיין".

(ב) מהו דיוק לשון הרמב"ם (כידוע שהדיוק בדברי הרמב"ם הוא לא רק בכללות הענין, אלא גם בפרטי התיבות כו') "כיון שעלה עזרא וקידשה, לא קידשה בכיבוש, אלא בחזקה שהחזיקו בה" - מה נוגע הקדמת השלילה ש"לא קידשה בכיבוש", וכי הכיבוש יכול לגרוע משהו שלכן צריכים לשלול אותו; ומדוע אינו כותב בקיצור: "כיון שעלה עזרא קידשה בחזקה כו'?"

(ג) ועוד, והיא העולה על כולנה: כיצד יתכן שקדושה ראשונה, שהיתה בזמן שהיו בני ישראל

находился в максимально возможном святом состоянии. Их привел в Израиль Йеошуа, получивший Тору во втором поколении — “Моше получил Тору на Синае и передал ее Йеошуа”. У них были ковчег завета, сосуд с манной, чаша масла помазания и чудесно расцветший посох. Они вошли в землю Израиля. Священники обошли стены Иерихона (ключ ко всей стране), неся ковчег завета, трубили в шофар, и стены пали.

В отличие от этого, второе освящение произошло, когда евреи находились в гораздо худшем состоянии. У них отсутствовали пять особых атрибутов, которые были в Первом Храме, включая ковчег завета и предметы, которые он содержал: сосуд с манной, масло помазания и расцветший посох. Тем не менее, именно второе освящение имело вечную силу!

בשלימות המעלה ובמצב קדוש יותר - שהרי נכנסו לארץ ישראל על ידי יהושע, המקבל השני של התורה ("משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע"²), והיה עמהם הארון, צנצנת המן, צלוחית שמן המשחה ומקל שקדים וכו', והכניסה לארץ היתה באופן שהכהנים נשאו את הארון מסביב ליריחו ותקעו בשופר, ועל ידי זה נפלה החומה³, וכך נכבשה יריחו, שהיתה מנעולה של ארץ ישראל⁴ - הנה קדושה זו היתה רק לשעתה;

ואילו קדושה שניה - למרות שהיתה בזמן שבו חסרו חמשה דברים שהיו במקדש ראשון, כמובא במסכת יומא⁵ "כתיב" וארצה בו ואכבד, וקרינן ואכבדה, מדוע מחוסר ה"א, אלו חמשה דברים... ארון וכו'", כולל גם צנצנת המן, צלוחית שמן המשחה ומקל שקדים שנגנזו יחד עם הארון⁷ - הנה דוקא קדושה זו היא "לשעתה ולעתיד לבוא"!

Второй Храм в сравнении с Первым Храмом

ПЕРВОИСТОЧНИК 4 Хагай, 1:3-4;7-8

И было [вложено] слово Г-спода в руку пророка Хагая, говоря: “Время ли вам самим жить в домах с крышами, в то время как этот Дом лежит в руинах?”

Так сказал Г-сподь воинств: “Обратите внимание на пути ваши. Поднимитесь на гору, принесите дерево и постройте Дом, и Я приму его и буду прославлен им,” сказал Г-сподь.

וַיְהִי דְבַר ה' בְּיַד חַגִּי הַנְּבִיא לֵאמֹר. הֲעַתָּ לָכֶם אֶתֶם לְשִׁכְתָּ בְּבִתְיֵיכֶם סְפוּנִים וְהַבֵּית הַזֶּה חָרָב.

כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת שִׁימוּ לְבַבְכֶּם עַל דְּרָכֵיכֶם. עֲלוּ הָהָר וְהִבֵּאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבַּיִת וְאַרְצָה בּוֹ וְאֶכְכְּדָה (ה) אָמַר ה'.

(5) כא, ב.
(6) חגי א, ח.
(7) שם נב, ב.

(2) אבות רפ"א.
(3) יהושע ו, כ.
(4) ראה תנחומא בהעלותך י"ד. במדב"ר פט"ו, טו. ועוד.

Почему в стихе говорится “Я приму его и буду прославлен им” (ве-экавед), но мы читаем это как “ве-экавда”? Буква “эй” отсутствует в слове, символизируя разницу между первым Храмом и вторым Храмом. Пять (эй) атрибутов отсутствовали во втором Храме: ковчег завета, крышка ковчега, крувы, которые были на ней, огонь на жертвеннике, Б-жественное присутствие, священный дух; и урим и тумим.

מהו שנאמר: "וארצה בו ואכבד" ואני קוראים "ואכבדה". במה שונה, מחסר ה"א במלה זו — ללמד: אלו חמשה דברים (במנין ה') שהיו הבדל בין מקדש ראשון למקדש שני שהיו חסרים במקדש שני, ואלו הן: ארון הברית, וכפרת אשר עליו, וכרובים שעל הכפרת, אש, ושכינה, ורוח הקדש, ואורים ותמים.

Осел сворачивает с пути

ПЕРВОИСТОЧНИК 5 Эзра, 3:12

Многие из священников и левитов и глав отцовских домов — старики, которые видели первый Храм, когда был заложен его фундамент — когда они увидели заложение фундамента этого Храма своими глазами, то плакали навзрыд. А многие ликовали и радовались и возвышали свои голоса.

Раши

«**Этого Храма**»: увидев это здание построенным, они заплакали, потому что вспомнили величественное строение первого Храма.

«**Многие**»: те, кто никогда не видел Первый Храм, радовались и возвышали свои голоса, ликуя об освобождении из Изгнания.

Псикта рабат 35:1

Почему половина людей плакала, а половина радовалась? Старики, которые видели еще Первый Храм, где открывалось Б-жественное присутствие, и теперь видели Второй Храм, где Б-жественное присутствие не наблюдалось, плакали. А молодежь, которая никогда не видела славы первого Храма, радовалась, видя этот Храм.

ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות הזקנים, אשר ראו את הבית הראשון, ביסדו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול, ורבים בתרועה בשמחה להרים קול.

רש"י

זה הבית. כשהיו רואין בגין בית זה היו בוכין מתוך שהיו זוכרים אותו בגין גדול של בית ראשון.

ורבים. אשר לא ראו בגין בית ראשון היו שמחין ומריעין בשמחה בקול גדול מרב שמחתן שיצאו מגלותן.

פסיקתא רבתי, ל"ה א'

מפני מה מחצה בוכים ומחצה שמחים? אלא זקנים שראו בכבוד הבית הזה, ששרתה בו שכינה, וראו הבית האחרון שלא שרתה בו שכינה, היו בוכים. אבל בניהם שלא ראו בכבוד הבית הראשון, וראו בבגין של בית האחרון, היו שמחים.

В. В рамках естественных средств

Ребе

Одностороннее завоевание

В качестве объяснения. Завоевание означает победу одной стороны над другой, притом что она сохраняет свою субъектность. Первое освящение земли произошло путем завоевания, вразрез воле 31 местного царя. Их не удалось убедить стать лучше и уступить еврейскому народу. Действием же сынов Израиля стало то, что они понесли ковчег, вострубили в шофар и т.д., и это заставило зло исчезнуть так же, “как тает воск перед огнем”.

Поскольку такое освящение стало результатом завоевания, а не процесса подчинения и полной трансформации противоборствующей силы, оно не было устойчивым и в итоге было прекращено.

Мы видим нечто подобное и в истории о двух парах скрижалей, которые Моше принес на землю. Принесение первых скрижалей завета сопровождалось невиданным Б-жественным откровением. Мудрецы учат, что призыв “Я Г-сподь, Б-г, твой” раздавался со всех четырех сторон света. Напротив, причина, по которой [первые скрижали] не сохранились, [заклучалась в том, что они были даны] с большой «помпой». Высший Б-жественный в момент Своего проявления не оставлял места злу в мире, и все было

и הביאור בזה: ענין הכיבוש הוא באופן של התגברות על הצד שכנגד, שנשאר במציאותו, וזהו שקדושה ראשונה היתה על ידי כיבוש - בניגוד לרצונם של שלושים ואחד המלכים, ולא באופן שפעלו עליהם שיהפכו לטוב ויסכימו לבני ישראל; פעולת בני ישראל התבטאה בכך שתקעו בשופר ונשאו את ארון הקודש כו', ועל ידי זה נתבטל מציאות הרע, “כהמס דונג מפני אש”⁸.

וכיון שהיה זה באופן של כיבוש, ולא באופן שפעלו ענין של אתכפיא ואתהפכא [מלשון “לכפות” ו“להפוך”] - לא נתקיים הדבר, ולאחרי זמן בטל הכיבוש.

ועל דרך שלוחות ראשונות לא נתקיימו מפני שניתנו ברעש⁹: אף שנתנית לוחות ראשונות היתה באופן של גילוי אלקות שלא בערך מאשר בנתנית לוחות שניות, כמבואר במדרשי רבותינו ז”ל¹⁰ שמכל ארבע רוחות העולם היה יוצא הקול “אנכי הוי' אלקיך”¹¹, הרי אדרבה - הסיבה לכך שלא נתקיימו היא בגלל ה“רעש”, שהוא ענין גילוי אלקות מלמעלה, כך, שבשעת מעשה לא היה מקום למציאות הרע בעולם, והיה כולו טוב, אבל

פלי”ו.

11. יתרו כ. ב. ואתחנן ה, ו.
12. שם יט, יג ובפרש”י.

8. תהלים סח, ג. וראה תניא פ”ט.

9. ראה תנחומא תשא לא. פרש”י תשא לד, ג.

10. תנחומא שמות כה. שמו”ר פ”ה, ט. תקו”ז תכ”ב (סד, ב). תניא

благом. Но после этого все вернулось на свои места. Еврейскому народу пришлось снова вступить в сложную битву, которая закончилась неудачей в принципиальном вопросе — совершением греха золотого тельца.

Достижение согласия

Вот почему Рамбам о втором освящении говорит: “Когда Эзра поднялся [в Землю Израиля] и освятил ее, то освятил не через завоевание, а через утверждение владения землей [посредством ее переселения].”

Второе освящение не было результатом завоевания, борьбы с противником, когда и хазака не будет эффективной, потому что она следует за завоеванием. Скорее, переселение Эзры в Израиль была результатом того, что “Б-г пробудил дух Кира, царя Персии, и раздался возглас во всем его царстве... говоря... любой из народа Б-га среди вас, пусть Б-г будет с ним, и пусть взойдет”. В этом случае оппонент сам стал союзником, достигнув изменения в своей позиции и даже кардинально изменив ее. Это произошло не посредством войн и покорений, а посредством того, что “даже его враги помирились с ним”. “Таким образом, любое место, которое было заселено вернувшимися из Вавилона и повторно освящено Эзрой, сохраняет свою святость сегодня” — т.е. святость сохраняется навечно.

Важность обеспечения согласия

ПЕРВОИСТОЧНИК 6 Ребе, Торат Менахем 5744, т. 2, стр. 609

“Ибо чудесное и великое совершил Г-сподь в той земле, и превознес и возвеличил

לאחרי כן, “במשוך היובל” - “הוא סימן סילוק שכינה” - “המה יעלו בהר”¹², ואז התחילה עבודת מלחמה כבדה ביותר, שהסתיימה בכישלון בענין שיש בו החיוב של יהרג ועל יעבור - חטא העגל!

וזהו שמדייק הרמב”ם בנוגע לקדושה שניה, שכ”שעלה עזרא וקידשה, לא קידשה בכיבוש, אלא בחזקה כו”.

בקדושה השניה לא היה ענין של כיבוש - מלחמה עם המנגד שנשאר שונא כו’, שאז לא מועילה גם החזקה שבאה לאחרי הכיבוש (כנזכר לעיל), אלא עליית עזרא היתה באופן ש”העיר ה’ את רוח כורש מלך פרס ויעבר קול בכל מלכותו . . . לאמר . . . מי בכם מכל עמו יהיה ה’ אלקיו עמו ויעל”¹³, והיינו, שהלעומת זה עצמו “עונה אמן”¹⁴, באופן של אתכפיא, ועל אחת כמה וכמה באופן של אתהפכא, כך, שאין זה באופן של מלחמה וכיבוש, אלא באופן ש”גם אויביו ישרים אתו”¹⁵, “ולפיכך, כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השניה, הוא מקודש היום” - שנשאר ענין נצחי.

כפי הפליא והגדיל ה’ לעשות בארץ, והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש בציני

имя Свое великое и святое, которое возвеличено в глазах всех сановников и всех народов во всех провинциях царя. И в их глазах это было великим чудом, и они воскликнули, сказав об этом: 'От Г-спода было это, это чудо в глазах наших'»

Мы видим, что Алтер Ребе придает большое значение влиянию своего освобождения «на всех сановников и на все народы». Внимательно читая это письмо, поражаешься обстоятельному описанию этого эпизода из биографии Алтер Ребе.

Это вызывает вопрос. Письмо было предназначено в первую очередь для выдающихся личностей, таких как рабби Леви Ицхак из Бердичева, один из величайших учеников Магида из Межерича, и рабби Барух из Меджибожа, внук Баал Шем Това и глава своего поколения, чьи учения живут через его книги. Эти выдающиеся люди, безусловно, понимали глубокое значение заключения и освобождения, и его роль в распространении сокровенного учения Торы. Причина заключения была известна по всей стране, и эти великие знатоки Торы, безусловно, были осведомлены о ней. Учитывая глубокий смысл освобождения, зачем вообще придавать значение влиянию освобождения на «всех сановников и все народы»? Какая разница, что говорят неевреи из Санкт-Петербурга?!

כָּל הַשָּׂרִים וְכָל הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר גַּם בְּעֵינֵיהֶם יִפְּלֵא הַדָּבָר הַפֶּלֶא וְפֶלֶא, וְעָנוּ וְאָמְרוּ עַל זֹאת כִּי אִם מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ.

כלומר, הוא נותן חשיבות יתירה להשפעתה של הגאולה על "כל השרים וכל העמים", ומאריך בכמה פרטים בדבר, והמעייין במכתב (שכבר נדפס – אגרות קודש אדמו"ר הזקן עמ' צז ואילך) הרי אותיות מחכימות ומאירות, וכשיתבונן המעיין בזה ימצא שם אריכות גדולה בכמות וכל שכן באיכות.

נשאלת אפוא השאלה: מכתב זה נכתב לכל לראש ליחידי סגולה, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, אחד מגדולי תלמידי הרב המגיד, ולרבי ברוך ממז'בוז', נכדו של הבעש"ט, ואדמו"ר בדורו וגם לאחר זה על ידי ספריו וכו' – ואם כן צריך עיון גדול: יחידי סגולה אלה הרי ידעו והבינו את תוכנו העמוק של המאסר והגאולה, וכיצד זה היה קשור להפצת פנימיות התורה וכו' (שהרי סיבת המאסר והגזירה התפרסמה בכל המדינה כולה, ובודאי שגדולי ישראל בדור ההוא ידעו על כך), ובמילא, איזו תפיסת מקום יש להשפעת הגאולה על השרים והעמים לגבי ענינה העמוק של הגאולה עצמה, ולמאי נפקא מינה מה אמר על כך גוי בפטרבורג?!

משיחת אור ליום ג' דחול המועד סוכות

י"ט תשרי, שמחת בית השואבה, ה'תשכ"ד
הנחה בלתי מוגה
תורת מנחם כרך ל"ח, עמוד 87 והלאה